

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սեբեկի համար տարեկան 4 տղար թղթով... 20 ֆրանկ... Տնօրեն թիւն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը:

Բ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 68

1887 ԱՊՐԻԼ 16

ԱՊՐԻԼ 4 (Հ. Տ.)

ԵՍՏՈՒ

Կը հրատարակուի Վ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մանուշակներ կը հրատարակուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով... Մանուշակներ 1 միջակ գիրը 1 սանդղակ կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդղակ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ԲՈՎԱՆ ԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգ. — Նամակ եղիպտոսէն (Գաֆիլ). — Նամակ Թիւրքիայէն (Վան). — Զայն Թուրքիայէն (Վան). — Պ. Ժ. Պրոսպերի եւ Բուպի Սիլվաբոնապարկան ընկ. — Տեղական. — Արտասանմանի լուսեր. — Մանուշակներ. — Բանասիրական (Համալսարանից յետոյ ստաշին քայլը):

Ա. Զ. Դ.

Զատիկի տօներէն պատճառով «Արմենիա» չհրատարակուի առաջինից չորեքշաբթի օր: Յաջորդ թիւը (թիւ 69) կը հրատարակուի չորաթի օր ապրիլի 11/23 ին:

Մեր մերձուօր և հեռուօր բոլոր բարեկամներէն «Արմենիա»-ով կը շնորհակալուինք Ս. Յարութեան տօնը:

ՆԱՄԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ

Գաֆիլ, 4 ապրիլ 1887

Տղայութեան շնորհիւ ազգային շրջանակներու մէջ երեւոյց տալու երեւոյթները՝ որ իւր սովորական եղելով թիւները ամբողջ ազգի պատիւը կը վերադարձնեն և այդ կերպով կը պրոպագանդեն ազգը կարեւորութիւն ստանալէ և հաստատի համակրութիւններ վաշտելէ, դո՛ճ ենք որ իրենց հաւատարմութեան կը ստանան հետզհետէ և կը սկսին կամայ կամայ փարտաւոր մեր ազգային կեանքի հորիզոնէն:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՑ ՅԵՏՈՑ

ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՅԼԸ

(Կովկասի կեանքից)

(Շարունակութիւն 67 թիւէն)

Այն օրից սկսած ես նրան պատահում էի յաճախ: Եւ ամենայն անգամ նա զբոնում էր խօսակցութեան առարկայ: Մի անգամ նա պատմում էր թէ ինչ կերպով ծանօթացաւ հօր հետ, թէ նրան հետ երբեմն ինչ առեւտրական ձեռնարկներ էին դիմած և այլն, միւս անգամ նա բացատրում էր Կովկասի կեանքը — և համեմատում Ռուսաստանի — խկասիկ Մոսկովի — ապրուստի հետ, մի ուրիշ անգամ նա խօսում էր արդի երկրաւարդութեան վրա և թեթեւ դժգոհութիւն յայտնում...

Նա ինձ հակակրօնութիւն չազդեց, — ես

տեղի տալով ուրախութիւն երեւոյթներու: Ազգայցի մ'է այդ թէ ժողովուրդը սկսած է խնայել իւր վիճակի պահպանման և այսօր նոր սերունդը, ողջամիտ ծերերու հետ միացած՝ լուսաւորութեան զինուոր կը զինուի և հայրենեաց սիրով կը վառի:

Եստ կը մասնաւորեմ խօսքս եղիպտոսի ազգային վիճակին վրայ որ բազում ժամանակ շահանդիւրներու որջ մը դարձած էր: Աւերաբաւ թիւ է այժմ տեսնել զայն բարեկարգութեան ընթացքի մէջ, ի շնորհիւ Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոսի Իզմիրեան որ իւր փութաշահութեամբ կը խոստանայ խիստ խանդաբեղ կացութիւն մը ըստ կարելւոյն բարեկարգել, բազմիցս խնայելով կատակցութիւնները խոզաղնիկներով և տեղիոյն ազգային վրեժ բարեբարաց համակրանայն արժանաւորով:

Աւերաբաւ թիւ է տեսնել Ազնուաշուք Տիկին Նուպար փաշայի նախաձեռնութեամբ և Եղիպտոսի Փոխ-Թագաւոր Նախագահութեամբ ի նախատ Գաֆիլի Հայ հասարակութեան պատահական մը տրուելը որուն մասնակցած էին Գաֆիլեանի բոլոր երեւելեաց տիկնայք և զոր տեղւոյս եւրօպական լրագիրները փութաւորացան նկարագրելու գովելով հայազգի վրեժ բարեբարաց պայտանք:

Աւերաբաւ թիւ է տեսնել տեղւոյս

չէի խոյս տալիս նրանից, բայց և չէի որոնում նրան:

Իսկական դրութիւնս չէի յայտնում նրան յոյս չունենալով որ նա պիտի կարողանար ինձ համար պաշտօն գտնել, — երբ նա նորից հարցնում էր՝ ես կամ մութ կերպով էի պատասխանում կամ փոխում էի խօսակցութեան առարկան:

Վերջապէս անցեալ օրը նա ինձ պատահեց իրիկնասպանի և ուժով քաշեց տարաւ իրան մօտ:

Մենք շատ բարեկամներ, ազգականներ չունենք այս տեղ, ասում էր նա ինձ, երբ մենք ներս մտանք:

Մեզ ընդունեց իւր ամուսինը որին ես պատիւ ունեցայ ներկայացրած լինելու:

Խօսակցութիւնը պատմում էր առօրեայ հարցերի շուրջ: Տիկինը գործ էր ածում կանոնաւոր աշխատանք: Երբ Ռուս աղախինը թէյ թերեց ներս, եկաւ նաեւ մի մանկահասակ օրիորդ — ինձ հիշատակողներին դուստրը: Հայրն ու մայրը ակնարկեցին թէ օրիորդը լաւ գիտէ անեղ դաշնամուրի վրայ. — ես պարտա-

կայ դադարեցնում եմ զգացումը, որ ինկատ առնելով եղիպտոսի գիրքը, այդ լրագիրներէն մէջ զիրեար չկորսնցնելու համար հատուած է մի ընկերութիւն Բարեգործական անուն որ բացած է մի սրճարան ուր կը յաճախեն Հայեր իրարու ծանօթանալու, ազգային լրագիրները կարդալու և հայրենասիրութեան գաղափարը զարգացնելու համար: Այս ընկերութիւն իւր գոյութեան մինչեւ այսօր, առանց բացառութեան շատ մը թշուառներու օգնելէ վերջ՝ այսօր կըրցաւ 150 սակայ պատկառելի գումար մը Սրբազան Առաջնորդին յորդորանք նուիրել տեղւոյս Խորհրդան գաղափարն որ նիւթական անձկութեան մէջ գտնուելուն պատճառով շատ մը ծրագիրներն դժուարութեանց բախեցան և անգործադրելի մնացին:

Աւերաբաւ թիւ է տեսնել Արարիկը, չի Հայց նախաձեռնութեամբ մի կըրթական ընկերութեան եւս հաստատուելը շահասիրական նպատակաւ, ուրոյ հասցիքի հարկերն 25ը Արարիկի մէջ կառուցուելիք օրիորդական վարժարանին պիտի յատկացուի: Այս ընկերութիւն իւր Ընդհ. Ժողովոյ ուղղամիտ ու ճշմոքեց փութալով թաշանութեամբ ներկայ տարւոյս ապրիլ 15ն հայագործութեան սկսելով բացած է փութ մը Յաջողութիւն

կը մագնիսը և կը ցանկամբ տեսնել որ ընկերութիւնը ժամանակին աւելցուցած լինի կրթականին յատկացուցած նպատակ քանակութիւնը, արժանաւորապէս իւր կոչման համապատասխանելով:

Աւերաբաւ թիւ է տեսնել թէ թշուառութեան ընկճած, հայրենիքէն վտարուած, գաղթական ժողովուրդ մը նեղօր ափանց վերայ ինչպէս կը գորդաւրայ իւր հայրենիքի վերայ, կ'ողբայ զայն և նորա յիշատակով միայն ապրիլ կուզէ: Արդէն յայտնի է «Արմենիա» ընթերցողաց, Հայրենասէր ընկերութեան մասնաճիւղն կազմող Յաւազգիւմասէր ընկերութեան գոյութիւնն որ առ այժմ 83 հոգիէ կը բաղկանայ, ունենալով իւր մէջ երիտասարդական թաղմ ոյժերն և միանգամայն փորձաւոր հայրենասէրներ:

Այսօր, երկուշաբթի, ապրիլ 4, Յաւազգիւմասէր ընկերութեան առաջին տարեգարծի օրն լինելով, ընկերութիւնը երէկ կիրակի երեկոյն ի տան Մեծ Ս. Պիլղիւլեան Էֆէնտիի, տօնեց իւր անդրանիկ տարեգարծ, մի համեստ ճաշկերոյթով որոյ ծախքն գոյուեցաւ ընկերներու նուիրատուութեամբն: Այս սիրոյ և միութեան եղբայրական սեղանը այնպիսի զօրեղ տղաւորութիւն ունեցաւ որ դեռ այս րոպէիս նորա աղեկցութեան տակ կը

հարթ ճանապարհները: Ամենքը ժողովելէ ինչ լեզուիկա պարոնների շուրջ: Ամբողջ հազար և մի երրորդ անգամ ես ուզում էր անյադարար տեսնել այդ պարը: Սակայն ծախհարութիւնները շատ էլ ներդաշնակ չթուեցան ինձ:

Հենց ես էլ մօտեցայ թէ ոչ մին էլ տեսնեմ ինձ ու քեզ նման նոր սերնդից մէկը ձեռք դնում է ուսիս և ծաղրաբար արտասանում:

- Ծնորձաւորութեմ եմ, աղբեր:
- Խնջ բանի համար:
- 25-ը որ նշանուել ես:
- Ո՛հ:
- Հենց դու:
- Նոր եմ ըսում քեզից:
- Խնջ ծածկելու հարկ կայ, չարտանակեց նա, ամենքը արդէն խմանում են, այն օրիորդը որի հետ ման էիր գալիս քո Նըշանածն է:

— Ես՝ չեմ իմանում: Արեւելքը՝ կարելի է ինձից լաւ գիտեն, եղաւ պատասխանս:

(Շարունակելի)
Ֆ. ՎԱՆԱՆ

դռնուիմ այս օրերը դրած ժամանակ
և կուզեմ որ գէթ մասամբ այդ հան-
դէսն անկարգութեամբ սիրելի ընթերցողին
գոնէ սրտով մասնակցած լինի այս
սրբազան հանգիսին, որ ըստ երո-
պացոց ժամ 7ին սկսու և տեւեց
մինչև ժամ 3 կէս գիշերէ վերջ:

Անդամաց ստուար թիւը ժամանա-
կին հանգիստավայր գիծելով՝ սիրով
զիրար ողջունելէ յետոյ, խորին ակ-
նածանօք համբերեցին լսել Ընկերու-
թեան Տնօրէն ժողովոյ ատենապետ
Մեծ. Կարապետ Էֆէնտի Միհանօֆի
պերճախօս ատենաբանութիւնը որով
բացաւ հանգէսն Այսուհետեւ կար-
դացուեցան զանազան անձանց կողմա-
նէ ծառեր և երգութեան ազգային
երգեր որոց մէջ անմահ Պէշիկթաշ-
լեանի «Ի բիր ձայնից» սիրոյ երգը
երգողաց և դաշնակի ներդաշնակու-
թեամբն օտարիկ թրթռացուց և յու-
ղեց հանուր հանգիսականաց սրտերը:
Անմիջապէս ետքը բացուեցաւ պարի
սրահն ուր փափաքողները պարեցին
մինչև որ յոգնեցան, որով ասենա-
բանք և երգեցողք դարձեալ տիրե-
ցին հանգիստավայրին:

Ժամ 12, ճիշդ կէս գիշերին, բազ-
մութիւնը Ընդհ. ժողովոյ Ատենապետ
Մեծ. Համբարձում Էֆ. Մկրտիչեանի
առաջնորդութեամբ ի սեղան դիմեց:
Մեծ. Ատենապետը զգածուելով հան-
գիսականաց ողբերգութենէն, պարտք
համարեց իւր ջերմ շնորհակալիք յայտ-
նել և միանգամայն սեղանն օրհնել,
մեծանուն Գրաւոր Գրաւորի յօրի-
նած «Անեցեաց Հայր մեր»ով, որ-
մէ անմիջապէս ետքը դաշնակահարն
սկսեց մի սրտայոյզ եղանակ նուա-
գել: Այսուհետեւ Կարապետ Էֆէն-
տի Միհանօֆ բաժակ առաջարկեց բո-
լոր հայրենասէր երիտասարդաց և
մասնաւորապէս Պ. ժան Պրոսպերի կե-
նաց որ բուռն ծափահարութեամբ
ընդունուեցաւ: Յետոյ Կարապետ
Էֆէնտի Սարգեան առաջարկեց բա-
ժակ ամենուրէք դռնուած հայրե-
նասէր ընկերութեանց և մասնաւորա-
պէս Լեւոնաբնակ Պ. Կարապետ Ե-
կորեանի կենաց որ կեցցէներու աղա-
ղակներով ընդունուեցաւ:

Յետոյ Կարապետի Էֆ. Խօսքանց ա-
ռաջարկեց՝ բաժակ «Արմէնիա» լը-
րագրի խմբագիր Պ. Մկրտիչ Փոթմու-
դաբեանի կենաց և թուեց ազգին
մատուցած նորա ծառայութիւնները
որոց փոխարէն Հայաստանէն աքսոր-
ուիլն բացատրելով և «Արմէնիա»-ի
հաստատուիլն յիշեցունելով, բաւ-
թէ նա է մեր սրտի մէջ մնացած ազ-
գասիրական հոգին արծարծող և շար-
ժառիթ Հայրենասէր ընկերութեանց
կազմութեանց և մասնաւորապէս այս
ընկերութեան՝ որոյ տարեգարձին առ-
թիւ կը վայելեմք այս հանգէս: Հան-
գիսականներն, ի պատասխան այս
խօսքերուն, բուռն ծափահարու-
թիւններով և կեցցէներու աղաղակ-
ներով պարպեցին բաժակին, ջերմ
համակրանք ցոյց տալով:

Անմիջապէս վերջ, Յարութիւն Էֆ.
Ինճիճեան բաժակ մը եւս առաջար-
կեց ի Մասովա բնակեալ և Յաւաշ-

դիմասէր ընկերութեան անդամ Ստե-
փան Էֆ. Միքայէլեանի կենաց, ըսե-
լով որ թէպէտ մեզմէ հեռու, բայց
սրտով մեզ հետ է և ստոր ապացոյցն
նա է որ իւր ամիս մի առաջ ի Մա-
սովա այս ընկերութեան ի նպաստ
հանգանակութիւն մը բանալով, (815)
ուրիշ հարկեր տասն և հինգ ֆրանկ
հաւաքած և մեզ զրկած է: Այս խօս-
քեր եւս շնորհակալեաց և գովասա-
նաց կեցցէներով ընդունուեցան:

Հուսկ յետոյ, սոյն նամակագիրը
բաժակ առաջարկեց Յաւաշդիմասէր
ընկերութեան Տնօրէն ժողովոյ բարե-
ջան անդամաց կենաց, և յանուն ըն-
կերութեան շնորհակալութիւն յայտ-
նեց իրենց ստանձնած դժար պաշ-
տօնը խղճի մտօք և անձնուիրաբար
կատարելուն համար և յիշեցուց մաս-
նաւորապէս Տիար Պիլպիւրեանի զո-
հողութիւններն որ անդամակց է ի-
րենց: Հանգիսականներն կեցցէներով
և ծափահարութեամբ ընդունելով
այս խօսքերը, քամեցին բաժակներն
որմէ ետքը «Մնացեալ բարեալ» եր-
գը վերջ տուաւ այս ընկերական ու-
րախառիթ հանգիսին:

Կը յուսանք որ ժողովուրդը պիտի
մոռնայ այսուհետեւ իւր անցեալ տը-
խուր վիճակ, կարեւորութիւն չտա-
լով բնաւ խռովարար և շահախնդիր
անձանց որք ժողովուրդեան ամեն խա-
ւերու մէջ մուտ գործելով կապակա-
նեն իրաց վիճակը:

Կը յուսանք նաեւ որ այլուր, մա-
նաւոր ի Հայաստան, այսպիսի ըն-
կերական ուրախառիթ լուրերն պիտի
յայտան ժողովուրդին, պիտի ոյժ տան
ժողովուրդին որ յաղթէ այն տխուր ե-
րեւոյթներու որոց ազդեցութեան
տակ ճնշուած կը գտնուի այժմ Հայ
Ժողովուրդը:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՔԻԱՆ

Վան, 10/22 մարտ 1887

Մի օրինակուր առաջնորդ ունենա-
լու օգուտներ սրդէն սկսած ենք
վայելել: Շարաթ մ'առաջ բոլոր ե-
կեղեցիներու Թաղական խորհուրդ-
ներ որ գրէթէ ամբողջովն Պօզոս ե-
պիսկոպոսի քմահաճոյքով ընտրուած
էին, փոխուեցան: Այժմ նորընտիր
Թաղ խորհուրդներ Գեր. Ալեյաթեան-
նի բարի խրատներով վարժարաննե-
րու բարեկարգութեանը ձեռք դար-
կած են: Կարգ մը տիրացուներ որ
կրցած էին վարժարաններու շէմէն
ներս սպրդիլ Պօզոս եպիսկոպոսի
պաշտպանութեամբ՝ անկէ հալածուած
ուսուցիչներու ամբողջութեան վրայ
բազմելու համար, այժմ մէկիկ մէկիկ
կը ճամբուին և անոնց տեղ աւելի
սրժանաւորներ և կարողներ կը կար-
գուին: Կը յուսանք որ կիրակօրեայ
վարժարաններն ալ շուտով բացուին:

Տաճիկաճէմեան Պ. Մարտիրոս սու-
գանք տալով ազատուեցաւ. իսկ իւր
բանտակից Պ. Կանափմանողեան կը
մնայ դեռ ի բանտ:

Սքսորեալ պարոններու մասին այս
շարժու եկած լուրերէն կիմանանք
որ երեքն ալ զատ զատ բանտարկ-
ուած են և մանաւանդ Պ. Քանքան:

Եան որ աղքատ ընտանիքէ մ'է, խեղճ
դուրսեան մէջ կը գտնուի: Պ. Քան-
քանեանի համար ժողովուրդի մէջ մի
քիչ դրամ հաւաքեցին և շուտով պի-
տի զրկեն: Վերաքննիչ աստիճան վճռէն
յետոյ զորմէ տեղեկութիւն ունին
«Արմէնիա»-ի ընթերցողներ, աքսոր-
եալներու ծնողները թէեւ կաշխատին
իրենց որդիներ ազատելու, բայց
տակալին օգուտ մ'ունեցած չեն ի-
րենց ջանքեր: Վ. Տ.

ՉԱՅՆ ՌՈՒՄԱՆԻԱՆ (1)

Մասնաց սարերէն գաղթական Հա-
յաստանի քաջարանց դաւանքը Դա-
նուրի ափանց վրայ իրար փաթթուած՝
Հայրենեաց փրկութեանը անձնուէր
նահատակ Մեծին ու քաջ Վարդանայ
օրհնեալ մարտիրոսութեան նուիրա-
կան հանգէսը կը կատարեն: Հայրե-
նասիրաց ընկերութիւնը՝ հայրենեաց
զրկէն զրկուած Հայկայ թոռները իր
կուրծքին վրայ սեղմած, անոնց անց-
եալին փայլուն փառքը, ներկային
տխուր կերպարանը մտքերնուն ու
աչքերնուն տռչին բերելով՝ ապագա-
յին վերակենդանութեան պէտք ե-
ղած դարձանը խորհելու և ի դարձ
զննելու համար անոնց խանդը վառել,
եռանդը բարձրել ու զգացումին
տրթիջնել կուզէ: Եւ, զիւրազդաց
սրտի մը համար ինչ յափշտակիչ պատ-
կեր, որ հոգւոյն թուի տալով միտ-
քին մշուշ կը փառատէ և տեսու-
թեանը խորը թափանցելով մակարե-
րել կուտայ թէ Հայութիւնը հիմա
վերահասու եղած է որ երկրագնդին
մէկ ժողովն միւր սոստ պատրանք,
խաբէութիւն կը տիրէ. ուղէտը խա-
բել, ուսմիլը պատրել, տկարը ճղ-
մել, անըօրը հարստահարել են միշտ
աշխարհի շարեալ քաղաքականու-
թեան ճշմարիտ սկզբունքը և իր դը-
րօշին լըրըճուկ գոյները, ու խելա-
մուտ կըլլայ ազգը հիմա խեղարբեր
ու ալ կարեւորութիւն չտար այն դիւ-
թական արձագանքներուն որ ամպի-
ոնները կը թնդացնեն, բեմերը կը
սարսնեն, մամուլը կը մաշեցնեն, ա-
կանջները կը խլացնեն ազատութիւն,
իրաւունք և արդարութիւն աղա-
ղակներու հմայիչ շնչկոյէն, տասն
և իններորդ դար, լուսաւորեալ դար,
հաւատարմութեան դար կախարդական
վիլլուկէն: Հայաստանի դաւալը հիմա
համոզում գոյացուցեր է թէ արքա-
յաժողով, դեռ պանծողով, Այսթէ-
ֆանոս, Պեղիկ, կապուտ տետրակ,
կանանչ տետրակ, 16րդ յօդուած,
61րդ յօդուած, ասոնք իրեն համար
սուտ ու փուտ աննշան բառեր են ե-
ղեր և ցաւօք օրտի տեսեր է որ
խենթը հաւատացի, խելօքը հաւատալ
ուղեր է, աղէտը խաբուեր, գիտունը
զիւթուէր, որբը խնդացեր, այրին

(1) Այս յօդուած որ Պեղեկի «Հայրենա-
սիրաց» ընկերութեան կատարած Վար-
դանայ հանգիսին մէջ կարդացուած է,
իւր պարունակած քաղաքական կարծիք-
ներէ համար խնդրուած է յատկապէս ներ-
կայացուեն զայն Արմենիայի ընթերցող-
ներէ ուշադրութեանը: Յարգելով կարծի-
քի ազատութիւնը, կը հրատարակենք
զայն այսօր:

Ժպտեր է, ծերը թօթուրներ, երի-
տասարդը շարժեր, կինը վարքը փո-
խեր, էրկիւր բարքը, կղերը լեզուն
մոռցեր, ժողովուրդը՝ կրօնը. հաս-
կեցեր է թէ ի դուր այս տաս տարին
ապարդիւն անցեր է, երեք հազար վեց
հարիւր յիսուն օրեր քթերնուն տակը
ափսոս քսուած մանուկներու պէս
թմրութեան օրօրոցը երեւացեր, յոյ-
սը բարձր բարձր ամբողջութեան վրայ
բաղմոյ ու միայն իրենց շահը խոր-
հող հանրածանօթ դիւստագէտներու
և քաղաքագէտներու վրայ տուած և
խոր քունի մը մէջ՝ Փրկիչ Յիսուսին
հանգերձին մօտեցող հիւանդին պէս
անոնց քղանցին մօտենալ ու փրկուիլ
երազելով՝ մեղքեցեր, դպեր ու քրս-
ուեր է. ինչ որութիւն երբ է ա-
նոնցմէ, ինչ պիտի ելլէ. հաւատոյ
հատուցումը միայն Քրիստոսի տըր-
ուած է, իսկ անոնցմէ ելածը Սանտ-
քրիթ լեզուաւ խոստումներ, ճիշդ-
քրմական ոճով յուսադրութիւններ,
և մինչ որորմիկն ապաշտապուչ խր-
դալով, ծափ զարնելով և կեցցէներ
շուայելով ետին դարձեր է, քսամը-
ներով տեսեր է որ Քուրտին վրայ
Չերքէզ, հարստահարութեան վրան
ապանեութիւն, գերութեան վրայ շղ-
թայ մը աւելցեր է, ու Հայ ժողո-
վուրդը այս դժոխային ճնշումին տակ
կը հեծէ, կը ճչէ և ցաւագին հառա-
չանքներ կ'արձակէ, և որ ամենէն
սոսկալին է, ճգնաժամին սարսուռը
երբ զինքը կը շարժէ, թիւրիմացու-
թիւնը մէկէն վրան հասնելով շարա-
շար անշարժութեան՝ մեկնութիւններ
կուտայ և բոլորովին դատապարտել
կը ճգնի. ձերբակալութեան կը դիմէ,
բանտերը կը խնդոյն, յաքսոր, տարա-
գիր, և փոքր մի եւս եթէ բարձրա-
դոյն ներշնչամտութիւնը վրայ չհաս-
նէր, դեռ եւս կառաւմեանի կախա-
ղան պիտի առաջնորդուէր:

Ազնիւ հանգիսականք, ալ արթն-
ցաւ Հայութիւնը այս ամեն խարու-
սիկ երազներէն ու մահահարաւէր ա-
նուրջներէն աչքերը շփեց, զինքը շըր-
ջապատող տեսում, քանդում, ճշն-
շում, թշուառութիւն և բոլոր աղէտ-
ները տեսաւ որ իւր միամտութեան,
խաբկանաց արդիւնքն են եղեր, և
եթէ չ'սթմափի՝ բոլորովին կուտեան
գահալէժը պիտի գլորի, խցեր իւր
սկանջները այն դիւթական սուլում-
ներուն գէժ և խղ մեղաւորին մի՞ օժ-
ցէ զգլխի իմ, ձեր խունլը ու մոմը
ձեզի լլլայ, ձեր գոյնիդոյն տետրակ-
ները դուք կարդացէք ըսելով մէկ-
գի քաջուեցաւ ու ինքնօգնութեան
փրկարար գիրքը սկսաւ ամենայն ջեր-
մեանով ընթերցել կարդալ իւր արդա-
րակներով վեհապետին ապահով(?) հո-
վանաւորութեան տակ, վերահասու
լլալով որ այս ամեն աղէտները հա-
կառակ Նորին Վեհափառութեան
բարեգութիւն կամացը տեղի ունե-
ցած են և սկսաւ ընկերութիւններ
կազմել, անհատական ու ժողովրդ
միա-
ցրնել, բարոյականին հետ մէկտեղ
նիւթական կարողութիւն հայթայթել
ջանալ, դպրոցները բարեկարգել, լը-
րագիրները քաջալերել, մտքերը լու-
սաւորել, ազգային զգացումը ար-

— Միացեալ-Նահանգներն վերջերս
համաձայնած լինելով Ռուսիայի հետ
որ յանձնէ թաղաւորներին և կամ իւ-
րենց գերդաստանի անդամներին դէմ
դաւ նիւթով մարդէրն, Միացեալ-
Նահանգների մէջ դաժնուող Ռուս ու-
չընչականներն, մօտ երկու հազար հո-
գի, մի միթինէ արած են նիւ-եօդ-
րի մէջ բողոքելու համար այն դաշ-
նադուռէկան քեմէ Նամոս օր օրն

չականն Պ. Հարթման սատարիկ լեզուով
շատագուց է յեղափոխական գաղա-
փարներն և հաստատար է թէ անոնք
տարածուած են ոչնչականների խում-
բերէն դուրս չըջականների մէջ եւս :
Նա յայտարարած է որ Ալեքսանդր Գ.
իւր հօր վախճանը պիտի ունենայ ,
և ի վերջոյ հրաւիրած է ամերիկաբը-
նակ բուսերն որ օրինակ առնեն իռ-
լանտացիներէն և դրամով օգնեն ի-
րենց եղբայրներին :

— Կ. Պօլսէն կը հեռագրեն որ Պուլ-
կարական խնդիրը նոր փոփոխութիւն
կրած չէ : Ռուսիա միշտ ձեռնպահ
կը մնայ : Խնամակալութիւնը կաշխա-
տի մի փոխառութիւն կնքել :

— Էջմիածնէն կը հեռագրեն որ Ե-
րասի գետը յորդած լինելով ողողած
է Մարգարի ձորը : Համանուն այս
գիւղը ծածկուած է ջրով : Կարո՞քա-
ղաքը և չըջակալքը ողողուած են :
Պնասներ խիստ մեծ են :

— Լնստոնէն կ'իմացնեն որ Տիւր-
համի կոմսութեան մէջ գտած են մի
նոր տեսակ վառելիք որ բաղդատ-
մամբ ածուխին 70 % աւելի փոքր
ծաւալ ունի և ճնշում առաջ բերե-
լու համար աւելի քիչ ժամանակ կը
պահանջէ : Այս նոր վառելիք աւելի
աժան է հանքածուխէն և ծախս չը
տար :

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՆԵՐ

Երկաթուղու կայարանի մի նախկին
պետ որ այժմ այդ պաշտօնէ քաշ-
ուած է , կը փափաքի պաշտօն ու-
նենալ մի վաճառատան կամ գործա-
սենեկի մէջ , դրամահաւաքութեան
կամ ուրիշ սեւէ գործի համար :

Պէտք ունեցողը դիմել լրագրիս
խմբագրութեանը :

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐՔԵՐ

«Արմէնիա» ի խմբագրութիւնը ըս-
տացած է Ս. Էջմիածնի Մայր-Աթո-
ռի վանքէն հրատարակուած հետեւ-
եալ գիրքերն , որոնք իրենց առջեւ
նշանակուած գիններով կը զրկուին
ցանկացողներէն , փոստի ծախսը խըմ-
բագրութեանէն վճարուելով : Գինը
կանխիկ չըրկուած գիրք չըրկուիր :

1. ՀԱՅԱՏՆԱՌԶԵՆԱՅ ԺԱՆԱՊԱՐԶՈՐ-
ԳՈՒԹԻՒՆ Ի Հայոյ և ի Վիրո (Գիտու-
թիւն) ի վերջոյ առանձին և ընկե-
րական կենաց , բարոյ և սոցիալ-
թեանց ազգաց բնակելոց ընդ մէջ
Սեւա ծովու և Կասպից) : Հայոց , Վը-
րաց , Օսէթներ , Եղիաների և այլնի
վրայ ընտանեկան , անտեսական , կը-
րօնական և այլ հետաքրքիր տեղե-
կութիւններ պարունակող այս գիրք
հայերէնի թարգմանած է պարզ դը-
րար լեզուով Գեր. Արիստակէս Վ.
Սեղբակեան , այժմեան Առաջնորդն
Վրաստանի և Իմէրէթի Հայոց : 2 ֆը-
րանք 80 սանթիմ :

2. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵՆԻ ՎԵՐՊՈՒՆ
Դավրիժեցոյ . Փրկչական 1605 թը-

ւականէն սկսեալ մինչև 1663 , Հայ
ազգի գլխէն անցած դէպքերի ման-
րամաս պատմութիւնն է որոց մէջ
մասին ինք անձամբ անկաստես եղած
է պատմագիրը : Էջմիածնի աթոռին
կրած նեղութիւնները օտարազգի իշ-
խանների և երբեմն ալ նոյն իսկ կա-
թողիկոսների ձեռքէն , Շահաբադի
օրով եղած հայկական դաշմանաւու-
թիւնն , Արարատ նահանգի և Վառ-
պուրականի մէջ պատահած սրտա-
շարժ դէպքերն , հայերի նահատա-
կութիւններն , Պարսիկների և Օսման-
ցիների պատերազմներն և այլ խիստ
հետաքրքրալից տեղեկութիւններ
կը պարունակէ : 7 ֆրանք :

3. ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ Ի գա-
ւառին Երեմիայ . գրեց Արիստակէս
Վ. Սեղբակեան : Սինեաց աշխարհի
Երեմիայի գաւառին որ մեր ազգային
պատմութեան մէջ ոչ պակաս նշանա-
ւոր տեղ բռնած էր երբեմն , շէն-
քերն և պատմական ու գրական հը-
նութիւնները և այլն կը ծանօթացունէ :
1 ֆրանք 40 սանթիմ :

4. ՆԻԿՈՒ ԵՊԻՍԿՈՍ և պատմու-
թիւն դարձին հայկական Լեհաստա-
նի ի կաթողիկոսութիւն . (Երեմիայի
թիւն Գարրիէլ Եպիսկոպոս Ա. յիշու-
եանի) 1 ֆրանք :

5. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽԱՅԱԿՈՒԹԵԱՆ
և թագաւորութեանն Երուսաղէմայ
(11րդ և 12րդ դարերէն մէջ Երուսաղի
ունեցած վիճակը և Խաչակրութեան
պատմութիւնը կը ներկայէ : Թարգմա-
նելը Պ. Հ. Ա. Առաքելեանց , աւել-
ցուցած է նաեւ ծանօթութիւններ
Ռուբինեանց տէրութեան վերաբը-
եալ որոնք յարաբերութիւն ունեցան
Խաչակիրներին հետ) : 1 ֆր 50 ս.

ԸՆԴՈՐՁԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ 1887 ԹՈՒՄԻՆԻՒՆԻՒՆ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. Փ. ԱՁԳ. ՀԻՒՄԱՆԻՏԱՆՈՅԻ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՏՄԱՆԵԱՆ
(Արամեան)

1887 տարւոյն Ընդարձակ Օրացոյցն
հրատարակեցաւ նախորդ տարինե-
րէ շատ աւելի ճախ :

ԲՈՒՄԱՆԿԱԿՈՒՆԻՒՆ

Բացի բուն Օրացոյցէն կը պարու-
նակէ հետեւեալ վիճակագրական կա-
րեւոր գիտելիքներն . Օսմանեան կայս-
րութիւն , — Աւագանի կայսերական
պալատան , — Նախարար Բ. Դրան ,
— Մեծ պաշտօնատարը Մայրաքա-
ղաքի , — Հրամանատարը բանակայ ,
— Կուսակալը նահանգայ , — Պատ-
րիարքոնք և ազգայութեան , — Օսմա-
նեան գեներալներ , — Գեներալներ օտար
տէրութեանց , — Վիճակագրութիւն
Օսմ. կառավարութեան , — Հայազգի
աստիճանաւորք և պաշտօնեայք Օսմ.
տէրութեան , — «Հայրապետութիւն
Հայոց» , — Եպիսկոպոսներ , — Ազգ.
կեդրոնական Վարչութիւն , — Յանձ-
նաժողովք , — Պաշտօնեայք Պատրիար-
քարան , — Առաջնորդութիւնք Թուր-
քիոյ , թեմք նոցա և տունք , — Հո-
վաութիւնք , — Մայրականք Թուր-

քիոյ , — Թաղօրայք Կ. Պօլսոյ , — Հա-
մագուժար թաղօրէից , — Բարեգոր-
ծական և կրթական հաստատութիւնք ,
— Առաջնորդութիւնք ի Ռուսաստան
և այլն , — Մայրականք ի Ռուսաստան
և այլն , — Կայսերական գերդատան
Ռուսիոյ , — Հայազգի աստիճանաւորք
և պաշտօնեայք Ռուսական , Պարսկա-
կան և այլևայլ տէրութեանց , — Հոմ-
մէական Հայ հասարակութիւն , — Բո-
ղոքական Հայ հասարակութիւն , —
Դասատուք պետական ուսումնարա-
նի , — Բժշկիք քաղաքական և զինուո-
րական , — Փաստաբանք , — Արուեստա-
գէտք , — Լրագիրք , — Հեռագրութիւնք
Թուրքիոյ և միջազգային , — Երուսաղի
միջազգային թղթատարութիւնք , — Եւ-
րոպական նամակատուք , — Յամաքային
թղթատարութիւն Ասիական Թուր-
քիոյ , — Ժամացոյց սուրհանդակաց Օսմ.
միջազգային թղթատարութեան , — Յու-
ցակք երթեւեկութեանց չափերու ու
այլևայլ ընկերութեանց , — Պատկեր 1887
թուին , — Վիճակագրութիւնք օտար
տէրութեանց , — Ազգ. ք. — Մանուցմունք :

Ներկայ տարւոյ Ընդարձակ Օրա-
ցոյցի ընդարձակութիւնը 320 երես-
ներու բարձրացած է :

Կը ծախուի «Արմէնիա» լրագրի
խմբագրատունը : Գինը 75 սանթիմ
փոստի ծախսը կը վճարէ խմբագրա-
տունը :

Պարզ ՕՐԱՅՈՅՑ որի մէջ կայ
Վեհ. Մակար Կաթողիկոսի պատկե-
րը , կը զրկուի փոստով 30 սանթիմի
փոխադրէն :

ԲԱՅԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԿԱՅԾԵՐ

ՀԱՅՈՐ Ա

Ազգային վերագիր Պրն. Բաֆֆի
գործերին մէջ առաջին տեղը կը գրա-
ւեն ԿԱՅԾԵՐԸ : Այս գիրք կը ծանօ-
թացունէ ընթերցողը տաճկական և
պարսկական Հայաստանի գլխաւոր
տեղերին հետ , հետաքրքրալից տե-
ղեկութիւններ կուտայ քաղաքի դա-
նազան ցեղերի և հայերի գրութեան ,
վարքի և բարքի մասին : Նա ցոյց կը
տայ այն ծրագիր որին պէտք է հե-
տեւին Հայաստանի մէջ գործել ու-
ղղներն : Մի խօսքով թէ՛ իբր ազ-
գային ընտիր վիպասանութիւն և
թէ՛ իբր հայրենասիրական գործու-
նեութեան վարդապետարան և ծրա-
գիր , արժան է որ դանուի այս գիրք
ամեն հայրենասէր Հայի տուն :

ԶԱԼԱԼԵԴԻՒՆ

1877ի ռուս-թիւրքական պատե-
րազմի ժամանակ Շէյխ Ջալալէդդինի
արշաւանքին պատճառով Տաճկաս-
տանի հայերի կրած աղէտների մէկ
աղէտարը նկարագրելն է : Գրքին սկիզ-
բը կայ հեղինակին Պ. Բաֆֆիի պատ-
կերը :

Վերջիշեալ երկու գիրքեր կը ծա-
խուին «Արմէնիա» լրագրի խմբագ-
րատունը . ԿԱՅԾԵՐԸ Հատոր Ա. 6 ֆր.
և 50 սանթիմ : «Ջալալէդդին»ը , 2
ֆրանք և 30 սանթիմ : Մարտիէ

դուրս ամեն տեղի համար փոստի
ծախքովն հանդերձ՝ ԿԱՅԾԵՐ Հատոր
Ա. 7 ֆրանք . «Ջալալէդդին» 2 ֆր.
և 50 սանթիմ :

Յ. Հ. ԿՐԻՊՆԻՆԻ ԸՆԿ.

Դասաւոր Ն. Ռ. Բ. ԱճԳ. Հնդկաստան

Ներածող և արտածող վաճառա-
կան , յանձնակատար , աճրդախօսու-
թեան յանձնակատար , մեծ քանակու-
թեամբ ապրանքների պայմանագիր
(քօնթրաթէկ) և ամեն տեսակ կա-
շիի գործարանատէր :

Վերջիշեալ զանազան ճիւղերին
մէջ երկար ժամանակեայ փորձառու-
թիւն ունենալով , պարտաւ ենք
յանձնարարութեամբ ընդունել վա-
ճառքներ , պայմանաւոր վաճառման
կամ հրապարակային աճուրդի հա-
մար , այնպիսի պայմաններով որ փո-
խադարձաբար շահաբեր և դահա-
ցուցիչ լինին :

Եւրոպական վաճառքների փոխա-
նակութեամբ մենք կրնանք զրկել
ինչ քանակութեամբ ալ որ ուզուին ,
հնդկաստանի մէջ գործուած ապ-
րանքներ , առաջին կարգի ընտիր տե-
սակներէ , ինչպէս :

Լաքնահօգայ մանկական խաղաղիկ-
ներ , Բնարէսի արդր և ոսկեճաճուկ
չուխ , Մօրադարազայ արդրեայ ա-
նօթներ , Տէհլու ոսկեայ և արծաթեայ
գօհարեղէններ , Կաշմիրայ շաւեր , կը-
պտանք , ևն . :

Ընդարձակ տեղեր ունենալով յանձ-
նարարուած ապրանքներ ցոյցի գնե-
լու և ծախելու համար , մենք կարող
ենք ամենայն վստահութեամբ յանձ-
նարարել մեր տունը ամեն անոնց որ
կուղեն գործով յարաբերութեան
մասնէ մեզ հետ և մենք շատ ուրախ
պիտի լինինք եթէ տեղեկութիւն-
ներ և օրինակցուներ ընդունինք այս
նպատակով :

Մեր տան մասին տեղեկութիւն
ստանալ ուղղութեան կարող են դիմել
հետեւեալ դրամատուններին .

BANK OF BENGAL
ROHILCUND ET KUMAON BANK
AGRA BANK LIMITED

Եթէ պէտք լինի , պատրաստ ենք
ուրիշ տեղեր ալ ցոյց տալ տեղեկու-
թիւնների (références) համար :

Ուէ բան մեզ հաղորդելու հա-
մար պէտք է ուղղակի գրել մեզ -
անգլիերէն կամ հայերէն լեզուով և
մանրամասնօրէն , առաջարկուած գոր-
ծին վերաբերեալ պայմաններն և դա-
շինքն ներկայացնելով :

ՏՆՕՐԷՆ — ԽՄԲԱԴԻՐ

Պ. ՓՈՐՓՈՌԴԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն տպարան Պ. Փորթոպալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.